

Başmelekler Kilisesi satışa çıkarıldı

Melekler Adası ve Sev Kardeşim adlı dizilerin çekildiği Trilye'nin Siyi Köyü'ndeki kilise 400 bin dolara satılacak

Siyi,Tirilye-Mudanya karayolunun üzerinde,Tirilye'den yarım saat (yaya olarak) mesafede bulunan küçük bir sahil köyüdür. Baş Melekler adına kurulmuş olan kilise, köyün denize nazır bir yerinde, bir yamaç kenarında bulunmaktadır. Yapının doğu, güney ve batı cepheleri açıkta, kuzey cephesi ise yükselen yamaca bitişiktir. Kilise şapellerinin örtüleri tamamen yıkılmış, kubbeli örtüler ise sağlam olarak günümüze gelebilmiştir.

Akıl hastalarını iyileştirici kudretiyle tanınıyor

Kilisenin 780 tarihinde imparator Konstantin Porphyrogennetos tarafından inşa ettirildiği, 1448 yılında Konstantin Palaiologos devrinde tamir gördüğü ve 1819 yılında Sultan II.Mahmut'un izni ile tekrar restore edildiği bilinmektedir.

Kuruluşuna dair yerli halk arasında söylenen bir hikaye de mevcuttur. Bu hikayeye göre; Bursa'ya gitmek üzere İstanbul'dan hareket eden imparator Konstantin Porphyrogennetos, Siyi yakınlarında fırtınaya tutulan

gemisinden mahalli keşişler tarafından kurtarılmıştır. Buna çok memnun olan imparator bir müddet sonra şükran borcu olarak bu kiliseyi inşa ettirmiştir.

Dini fonksiyonunun yanı sıra akıl hastalarını tedavi etmekteki maharetiyle de isim yapan kilise, 1922 yılına kadar gerek Rumlar gerek Türkler tarafından ziyaret edilmiştir. 1922 yılında Siyi'ye Müslüman halkın yerleşmesiyle kilise önemini kaybetmiş ve kullanılmaz olmuştur.

Ana mekana yapılmış olan ilavelerden dolayı, yapı kompleksinin bütünü düzensiz bir plan göstermektedir. Yapının ana mekanı 19.50m x 9.20m ebadında kareye yakın dik dörtgen bir plan göstermektedir. Mekanın üstü sathi beşik tonozlar üzerine oturan ve köşe payeleri tarafından taşınan büyük bir kubbe ile örtülmüştür. Mekanın doğusunda, dıştan üç köşeli, içten yarım yuvarlak olan büyük ve derin bir apsis yer almıştır. Kilise bugünkü haliyle 8 bölümden ibarettir.1-Naos, 2-Narthex, 3-Exo-narthex, 4-Aziz Haralamboş şapeli, 5-Aziz Nikolas şapeli, 6-Giriş mekanı, 7-Kuzeydoğudaki küçük bir oda, 8-Tedavi hücresi.

Kilise, meyil gösteren bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Bu sebepten ek şapellerden güneydeki daha alçak, kuzeydeki

ise daha yüksekte kalmıştır. İrtifa farkının giderilmesi içinde apsis yüksekçe bir podium üstüne oturtulmuştur. Birkaç defa tamir gördüğünden, malzeme ve teknik değişiktir. Yapının bütününde taş, tuğla ve harç kullanılmıştır.

Trilye tarihi kiliseleriyle ünlü

Siyi'deki Baş Melekler Kilisesi'nde süsleme olarak (bitki ve haç motifli) sütun ve başlıkları ile renkleri dahi seçilemeyecek kadar harap olan freskolar görülmektedir. Kemerlerde, ayakta duran, başları haleli iki figür bulunmaktadır. Bu figürlerden biri Aziz Mikhael, diğeri ise Aziz Gabriel'dir.

Siyi'deki Baş Melekler Kilisesi Kiborion planlı bir yapıdır. Yapı, dört duvar üzerine oturan kemerimsi beşik tonozlar ve yükselen kubbeden ibaret bir görünüş arz eder. Hıristiyanlığın ilk yıllarından itibaren ve hatta daha evvel yapılmış olan mezar binalarında (Martyrion) aynı plan tipi görülür. Bu plan tipinin en güzel örneklerinden iki tanesi İstanbul'da bulunmaktadır. İstanbul'da Kariye Camii'nin orta binası ile Boğaziçi'nde Söğütözü ile Kavak arasındaki Yuşa Tepesi'nde bulunan ve 9. yy'dan kalma kilise Baş Melekler Kilisesi ile aynı özelliklere sahiptir.

Sit alanı olarak ilan edilen Trilye eski bir Rum yerleşimidir. Eski adıyla Trilye'nin şimdiki adıyla Zeytinbağı'nın, kuruluşu ile ilgili tarihten günümüze ulaşan 3 farklı rivayet vardır:

1. Cenevizliler zamanında korsanların sürekli saldırdığı Sivzi, Trilye ve Kapanca köylerinin halkı dağınık kalırlarsa korsanlarla baş edemeyeceklerini anlar. Üç köy şimdiki Trilye'de toplanır ve Trilye oluşur.
2. Aya Yani, Aya Yorgi ve Aya Satri adlarındaki üç papaz başpiskoposla anlaşmazlığa düşüncü afaroz edilirler ve Trilye'nin bulunduğu yere gelirler. Bu üç papazdan ötürü (tri:

üç, ilya: papaz) buraya Trilye denir.

3. Latince kırmızı balık barbunya anlamına gelen trilye dere ağzında bol miktarda bulunduğu ve buradan Doğu Roma İmparatorlarına götürüldüğünden yöre Trilye adıyla anılır.

Bu rivayetlerin dışında bilinen gerçek ise 1330'lu yıllara kadar Bizans kasabası, sonraları da Osmanlı kasabası olan Trilye'nin, 1900 başlarında Mahmut Şevket Paşa kasabası, 1963 yılında ise Zeytinbağı ismiyle kayıtlara geçtiğidir. Asıl sahipleri, Kurtuluş Savaşı'nı takip eden 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması şartları gereğince mübadele yoluyla Yunan adalarına göç eden Rumlar olan bu evlere yine o dönemde Yunan adalarından gelen Türkler yerleştirilmiştir.

Hristiyanlığın Anadolu'daki önemli kutsal yerlerinden biri olan Başmelekler Kilisesi'nin dünyanın en eski üçüncü kilisesi olduğu söyleniyor; dolayısıyla burayı bir 'taşınmaz' olarak anmaktan bile imtina ediyoruz. Kilise, kendisi de Siği köyünden (Kumyaka) olan şimdiki sahibi tarafından korunmak ve kollanmak düşüncesiyle satın alınmış. Ancak daha sonra şartların oluşmaması nedeniyle planları gerçekleştirilmeyince 400 bin dolara satışa çıkarılmış. Alacak olan kişinin de kültür varlıklarımıza sahip çıkmak niyetiyle talip olacağı düşüncesindeyiz. Değerini bilecek ve restorasyon yaparak koruyacak bir sanatsever tarafından alınmasını umuyoruz.

